

DE KOR

maandorgaan van
'BIOLOGIA MARITIMA'

Nederlandse Vereniging van
Zee-aquariumliefhebbers.

(opgericht : 12 November 1939)

TIJDSCHRIFT VOOR ZEE-BIOLOGIE

Jaargang no. 11, Nr. 4, April 1961

REDACTIE: H.A. van Vlimmeren Jr.
Ridder van Doorne Jr.
Balistraat 96,
DEN HAAG

Telefoon: 63.97.21/98.60.17

Contributie, inclusief abonnement
op DE KOR: f 7,50 per jaar
Giro 27.83.96 t.n.v. A.G.W van
Vlimmeren-Schippers te Den Haag.

Vaste Medewerkers:

E.L. Hoog : Veldwerk, Technische
verzorging
W. Hinnens : Expeditie

IN DIT NUMMER o.a.

Jaarverslag	49
Jaarvergadering	50
Herinneringen uit het paradijs	51
De Beste Auteur van 1960	60
Een onderzeese bloementuin	61
Nogmaals blennius determinatie	62
Boekbesprekingen	III

JAARVERSLAG

Het is ons een waar genoegen om U in dit jaarverslag in grote trekken het wel en wee van onze vereniging over 1960 te melden.

LEDEN

Evenals in andere jaren verlieten ons ook dit jaar enige leden, maar een aanmerkelijk groter aantal vulde de lege plaatsen weer, waardoor ons ledental nog steeds groeide.

DE KOR

Ons maandblad "De Kor" mocht in het afgelopen jaar, ondanks een voortdurend gebrek aan kopij toch geregeld verschijnen met een aantrekkelijke inhoud. De illustraties waren aanzienlijk talrijker dan in de vorige jaren en de tekst was leerzaam en boeiend. Hulde voor de redacteurs, die hiervoor veel tijd ongelangeloos beschikbaar hebben gesteld. Een warm woord van dank verdient ook de administratie die voor het stencillen, binden en verzenden van "De Kor" zorgde. De redactie heeft één hartewens: zorg voor veel kopij, schrijf Uw ervaringen, hoe klein ook in Uw ogen, eens op en stuur ze ons toe. Ze zijn misschien veel belangrijker dan U denkt.

CONGRES

een hoogtepunt in het afgelopen verenigingsjaar vormde zeker wel ons Congres op 15 October in Noordwijk. De Heer de Graaf uit Amsterdam nam ons met woord en beeld mee op zijn reis naar Ceylon en we genoten van alles wat hij daar zag en beleefde. De afdeling Leiden liet ons een uitgebreide serie kleurenplaatjes zien. Tenslotte gingen we naar het Zeeaquarium Noordwijk van de heer Hillebrands, die ons rondleidde en ons tevens voorzag van dieren en dieren zoveel we maar wilden. Veel dank aan de Haagse leden die ze voor ons vingen. Deze distributie van zeedieren was zeker een flinke troost voor allen die nog mochten treuren in het ontbreken van een goed functionerende servicedienst. Misschien zit een van de belangrijkste oorzaken van het ontbreken, wel bij de leden, die zich de moeite niet getroosten, materiaal ter verzending te sturen.

KEUKENHOF

In het voorjaar konden we een groot zeeaquarium in Keukenhof aarichten, wat door tienduizenden uit binnen- en buitenland werd bewonderd en ons weer met nieuwe leden in contact bracht.

BESTUUR

Het hoofdbestuur van de Vereniging Biologia Maritima vergaderde op geregelde tijden om de belangen van BM te behartigen. De nieuwe bestuursleden de heer en Mevr. van Vlimmeren werkten zich behoorlijk in en hebben zich met enthousiasme aan hun taak gegeven

AFDELINGEN

Het bestuur zou zeer graag zien, dat in verschillende grote steden afdelingen worden gevormd. We denken b.v. aan Den Haag, Amsterdam, Haarlem, Utrecht enz. In zulke afdelingen ontmoeten de leden elkaar ter stimulering van de liefhebberij en dit is weer van groot belang voor de bloei van de vereniging BM. Het bestuur zal gaarne bij de oprichting van afdelingen of werkgroepen behulpzaam zijn.

Namens het Bestuur

J.H. Kroon.

Secretaris.

JAARVERGADERING VAN DE VERENIGING BIOLOGIA MARITIMA

gehouden op 21 Maart 1961 te Den Haag

In een gezellige zaal van restaurant Hof van Holland, werden in de avond van 21 Maart de aanwezige leden van BM door de voorzitter hartelijk welkom geheten. Het zakelijk gedeelte van de vergadering werd zo spoedig mogelijk afgehandeld.

1. Er waren geen ingekomen stukken.
2. Bestuursverkiezing. De Heren Bos en Kroon waren aftredend, de laatste stelde zich niet herkiesbaar. Als nieuwe bestuursleden werden de heren Bos en Hoog gekozen. De heer Hoog wordt voorlopig Algemeen Secretaris.
3. Hierna brachten de secretaris en de penningmeesteresse hun jaarverslagen uit. Leden die het jaarverslag van de penningmeesteresse willen ontvangen kunnen dit zolang de voorraad strekt bij haar aanvragen. In de kascommissie werden de heren Compaan en Luteyn benoemd.
4. Vorming van afdelingen. Daar er nog pas een paar afdelingen functioneren is het zeer gewenst, wat meer aandacht aan deze facet

HERINNERINGEN UIT HET PARADIJS

Paradijzen zijn plaatsen waaruit we lang geleden werden verdreven. Zo lang geleden, dat we ons nog slechts de genietingen kunnen herinneren die we er hebben gesmaakt. De rest is vergeten.

In de komende regels wilde ik U meevoeren naar mijn "lost paradise". Het verhaal heeft niet altijd met zeedieren te maken, maar meestal wel met de zee. Vandaar, dat ik het U durf vertellen.

-o-o-o-o-o-

De oorlog was voorbij en zelfs de revolutie hadden we overleefd. Dit was wel de voornaamste gedachte, die we koesterden op 10 Mei 1946, toen we in een haveloze Dakota over de Sumatraanse oerwouden vlogen, Noordwaarts.

Vaarwel, bossen, apen, sawahland. Het eiland Molukken was het doel van de tocht. De piloot koerste evenwijdig aan de kust. Diep onder ons schoven de massieve groene rietkooi-velden voorbij. Koffiebruine rivieren slingerden zich draag over de wereld, naar zee. De zee!

In een paarsblauwe vlakke rimpelden traag de golfjes naar de kust toe. Overal blikkerden witte schuimrandjes, naar het strand toe veranderde de kleur van het water in smaragdgroen. Waar de kustlijn een inham vormde, was het water turbulent en grauw. Veel beweging was er vanaf deze hoogte uiteraard niet te zien, wel een enorm flikkeren en flitsen van licht. Lichtpuntjes op de golven, orlussen, aan het strand, overal! De zee was diepblauw en trillend van licht.

Als een meeuw dook het vliegtuig omlaag, raakte in een bocht de aarde.

Het vliegveld, een enorm verdroogd grasland met vertrapte struikjes die kennelijk geen kans kregen, kwam als een vangzeil omhoog.

Voordat we ons konden verbazen over dat holle gevoel in de maag, hobbelde de wielen van het toestel over de grond. Strompelend en met stijve benen begaven we ons naar de uitgang. Luck, vriendelijke frisse lucht en een roerloze heilige aarde!

De eerste ontmoeting met ons eiland was onvergetelijk. Aan

de rand van het vliegveld was het bos. Enkele kromgegroeide ontbladerde bomen vormden de uitkijkposten, daar onder en tussen de kruinen van de twistende en omhoogstrevende vegetatie, behangen met varens en slingerplanten. Wat ons diep trof was de suizende stilte, ons volmaakt onbekend. Het was de passaat uit zee, een constante wind die niet aanwakkert of aflaat, maar die in de bomen een eentonige fluistering verwekt.

Er is een passage in het boek van Dr. Doolittle op de Maan, dat de sfeer zoals wij die aantreffen uitstekend weergeeft.

De avond viel snel, de lucht begon te gloeien, het bos werd zwart.

"Zout, zout, niet te ontlopen. De wind is zilt, de grond is zoutig, het water is flauw. Het vlees verandert hier alles wordt taai en sterk, krabachtig. De kracht van de heremietkreeften. Droge struiken, lianen en boompjes groeien hier, maar nergens het weelderige gracieuse woud van onze vertrouwde bergen. Nergens de stille, druipende en vochtige bomen, nergens de koude plantenholten. Nee, zelfs de zwartste schaduwplekken zijn hier warm en droog. het lichaam wordt hier gebraden en gedroogd, vraagt dan om massa's koel water en wordt dan gelaafd met een zouthoudend lauw vocht."

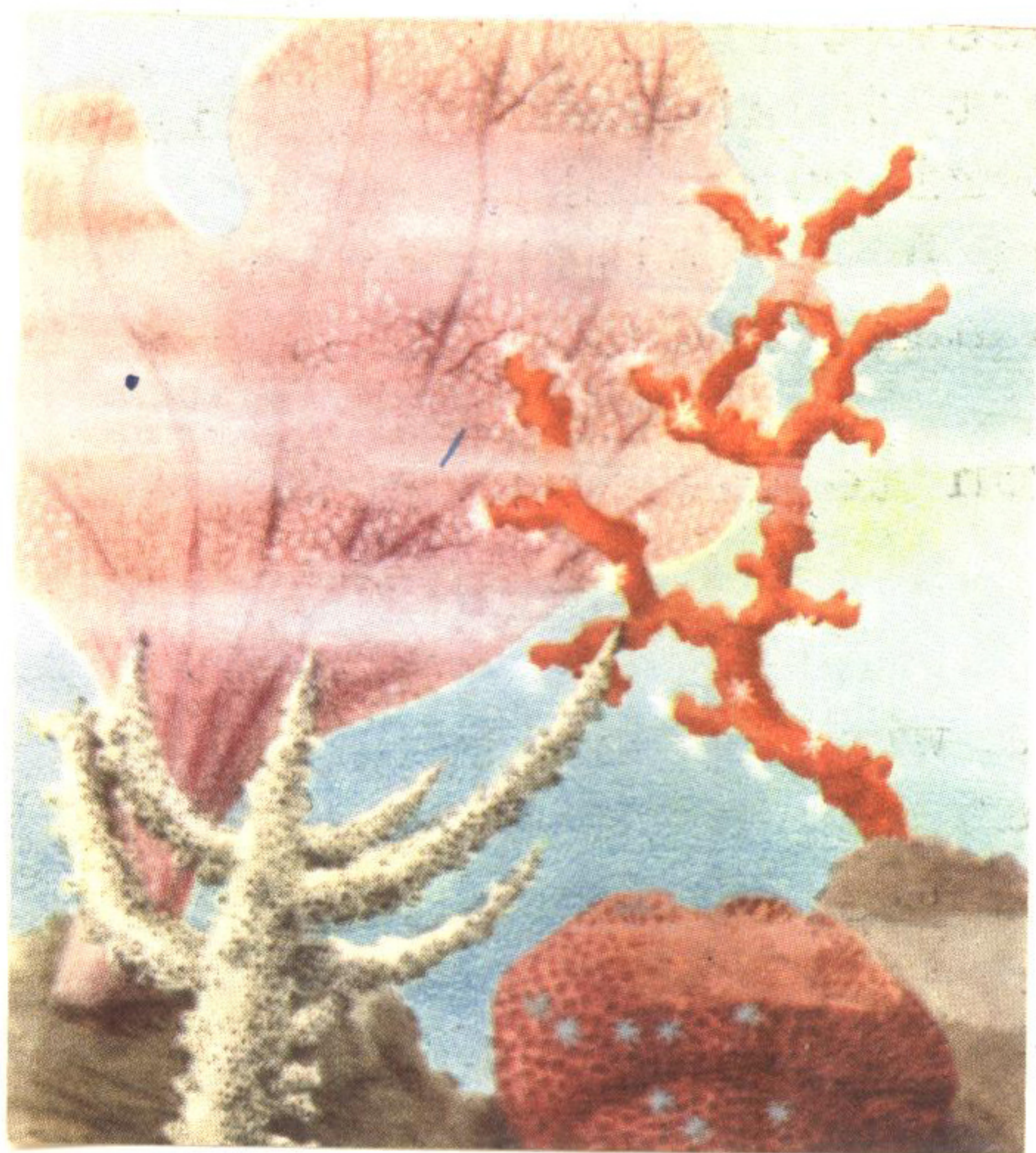
Deze notitie nam ik over van mijn dagboek uit die dagen... Terug echter naar die zo gewaardeerde bron van vervalsing en vervorming: de herinnering.

Vlak voor de ruïne waarin wij woonden begon het pad naar de kust.

Door klappertuinen-cocospalm aanplanten zo U wilt - voerde het, langs enkele staphuisjes, greppels, latrines en struikgewas, tot waar het blauw begon te schemeren tussen de grijsgepikkelde stammen. Het gedruis werd hier sterker, af en toe trilde de grond, als getroffen door een plotselinge vuistslag. Het pad, tussen de schrale alang-alang uitgespaard bedekt met aangestampte aarde en koraalgruis, leidde schuin omhoog.

Dan, ineens hield het bos op en scheurde de hemel open: voor ons lag een ongelooflijk blauwe zee, purper wordend naar de horizon, Daarboven een helle zon, die het op-

spattende water deed glinsteren. Onder ons lagen enige gigantische blokken koraalharde rots, slordig over elkaar heengeworpen. Aan de voet van het laagst gelegen blok begon een strookje strand van enkele meters, onder een

steile hoek verdwijnend in zee. De golven ploften driftig tegen het strand op, staken snelle, spitse watertongen uit, die ritselend tussen de stenen verdwenen en daar een menigte klokkende en siepelende geluiden voortbrachten. Dan trok de zee zich weer ritselend terug. Dit geluid, scherp en toch muzikaal, bleek te worden veroorzaakt door een dikke laag schelpengruis en gebleekte koraaltakjes, waaruit het strandje bleek te bestaan. De schelpfragmenten

en kleurige afgeknotte horentjes die het geweld hadden overleefd waren op vele plaatsen hoog tussen de stenen geworpen, spletten en kieren opvullend. Op sommige plaatsen zaten de schelpen zelfs muurvast.

Welk een genot, daar boven te zitten niks, in de zon, hoog boven zee. De zee, van waaruit een wonderlijke geur opsteeg, van frisheid en zilt bederf.

Ik weet dat U mij thans aan de arm zoudt willen trekken.

Wat waren dat voor schelpen, vraagt U. Vertel van de horentjes, wat heb je allemaal opgeraapt, gezien?

Helaas, helaas, wat heb ik in die dagen niet allemaal nagelaten. Zoudt U sommige dagen in Uw leven ook zo graag over willen doen?

Met moeite over de rotten klauterend, het strand volgend in Oostelijke richting veranderde de kust al spoedig. Het strand werd breder en vaster van consistentie. De bodem bestond hier uit grof en fijn zand, hier en daar vermengd met aarde en verpulverd hout. En overal schelpjes.

Naar zee toegaand bleek er ook het een en ander te zijn veranderd. De golven braken zo'n tweehonderd meter uit de kust met dof gebrom ineens, om dan als belachelijk klein rimpeltje naar de kust te snellen, waar ze kabbelend in het zand beten. Bij vallend water doken in het stille gebied op verschillende plaatsen okerbruine ruggen op van vlakke rotsformaties, die als het volledig eb was aaneen sloten tot een soort plateau, doorsneden door diepe geulen, kommen en meertjes. Op blote voeten het rif oplopen was een dubieus genoegen. De rotsen bleken namelijk te bestaan uit dicht aaneengegroeide koraal, min of meer vlak geworden door het watergeweld en de vele losse brokken en brckjes die tussen de takken vastrikt zaten. Je liep er op een gigantisch speldekussen, dat je droeg zolang alles goed ging. Maar o wee, als je je verstpapte en wat harder neerkwam! De spitse punten beten dan onmiddellijk in je voetzool en het zout deed de rest. Bovendien ontstak de boel direct. Mijn voeten hebben er in die tijd niet zo best uitgezien. Maar afgezien van dit en ander ongerief was elke tocht een belevenis. Net zoals aan de Noordelijke rotskusten lagen hier grote en kleinere stenen, zij het ook bestaande uit koraal en daardoor poreus. Elke steen voelde ruw en wat harig aan was bruin en bleek te zijn bedekt met een stevig pluus, waartussen allerlei gedierte zat. Merkwaardig was de geur die dit gehele landschap ademde en die van het koraal afkwam. Het was een onaangename, jodiumhoudende lucht, met iets van vis er doorheen.

Het stenen keren was een spannende bezigheid. Er kwam van alles onder vandaan, het meeste hiervan ben ik geheel vergeten. Wat mijn ijver echter aanwakkerde waren de porseleinslakken (Cypraeidae), die af en toe onder de stenen zaten gekleefd. Vooral aan de brandingzijde lagen grote stenen half in het water die vaak wat opleverden. De schelpen hadden een paarsbruine rand en over de rug een lichtbruin met witte netstructuur. En een glans! Deze schelpen glansden boven water even mooi als in hun natuurlijk milieu. Ik heb mij er toen over verwonderd, dat ze zo brandschoon waren, in tegenstelling tot de begroeide Murex achtigen, die overal rondkropen. Had ik toen een klein aquarium aangelegd dan had ik ge-

zien, hoe het dier zijn mantel over de scheid kan heen-
stulpen. Maar van een zeeaquarium had ik toen nog nooit ge-
hoord en de mogelijkheid is gewoon niet bij me opgekomen
evenmin als het vervaardigen van een duikbril om in de
plasjes te loeren.

Nu was er ook van boven af veel te zien.

De meeste plassen - er waren grote vijvers bij - hadden de
vorm van onregelmatige kraters. Meestal een met wat zand be-
dekte bodem waarop verspreid wat brokken. De wanden waren
steil en onregelmatig en zaten vol spleten en holen.

En alles was poreus, stond met elkaar in verbinding. Overal
kwam het water in en tussen.

De holen en spleten boezemden mij weldra een zeker ontzag
in, toen ik de hoofdbewoners ervan leerde kennen. Nog voel
ik de griezels over mijn rug als ik denk aan de eerste
murene, die z'n kop uit een hol stak en mij met open bek
boosaardig aanstaarde. Het bleek er weldra te wemelen van
deze beesten. Elke plas had er zo een stuk of vijf. De dieren
verlieten soms de beschutting van de koralen en zwommen
dan als grijsgrauwe palingen van de ene plas naar de andere.
Ze waren leikleurig met een netstructuur en een donkere zig-
zag tekening over de rug. Wat ze vooral antipathiek maakten
was de wat slappe, slijmerige huid, de woeste bewegingen die
ze soms uitvoerden en de venijnige bek met tandjes. De
meeste exemplaren waren (in mijn herinnering) 30-50 cm lang.
Weldra was ik van hun gewoonte goed op de hoogte en vermaakte
ik mij met een merkwaardige sport. Een vishaak aan een staal-
draad waaraan een handgreep vormde een hengel, waaraan een
stuk worm of heremietkreeft werd bevestigd. De murenen waren
hier letterlijk gek op. Niet zodra daalde het aas in de opening
van een hol, of er zat een murene aan. En dan begon een
partijtje touwtrekken! De dieren verweerden zich woest en
trachtten zich tollend en kronkelend vrij te maken. Ze
zaten uiteraard stevig in hun holen vast, maar staal is
tenslotte staal en zo kwamen ze dan op het droge. Ook daar
was het aanvatten een secuur en riskant werkje. Ik heb vaak
geprobeerd om met een stuk murene vlees te vissen. De enige
vissoort die dit aas lustte waren... de murenen zelf.

Overigens heb ik de murenen leren kennen als schuwe dieren,
alleen bijterig als ze voedsel verwachtten. Hun gevaarlijk-
heid bestaat waarschijnlijk voornamelijk uit hun bijziendheid.

Waar de grote exemplaren zaten werd ik op een dag gewaar, toen ik bij opkomende vloed nog wat op het rif in de weer was. Het water reikte mij tot even boven de knieën en ik zag toe hoe het zeewater van alle kanten binnenstroomde. Plotseling zag ik op een meter of vijf van mij af een reusachtige murene aankomen die traag met de stroom mee naar binnen zwom. Het dier was (uiteraard in mijn herinnering) wel twee meter lang en zo dik als een kuit. Ik ontdekte bij die gelegenheid, dat je ook op een rif nog tamelijk snel vooruit kunt komen.

Waar blijven, zult U zeggen, de wonderschone rifbewoners, de kleurige visjes, het gekleurde koraal? Als ik mij het landschap van het droogvallende rif voor de geest haal, is donker en okerbruin de dominerende kleur. Van zeewieren herinner ik mij niets. Het water in de plassen en kōmen was kristalhelder. Op een van de tochten heb ik visjes gezien, die zoveel mogelijk de beschutting van de stenen zochten en pas tevoorschijn kwamen toen deze werden gekeerd. Het waren felblauwe iriserende diertjes van ongeveer 3 cm lengte, in de staart zat wat geel. Ik heb ze maar in een flits gezien en dan nog van boven. Ze leken op de Zwaluwstaartjes (*Heliastis chromis*) van de Middellandse Zee. Veel tijd om ze te bewonderen was er niet, in een minimum aan tijd zaten ze weer onder een andere steen of overhangend rotsblok. Over andere visjes, zeesterren en anemonen zwijgt mijn geheugen in alle talen.

Het is niet goed mogelijk op Pulau Weh te wonen, zonder schelpen te verzamelen en spoedig haastte ik mij dagelijks langs de vloedlijn om te zien, wat voor moois de zee nu weer had prijsgegeven. Thuis werd alles uitgespreid op de vloer van een leeg vertrek. Er waren drie manieren om aan schelpen te komen.

De fraaiste exemplaren bevolkten vanzelfsprekend in levende toestand de riffen, het zoeken was echter een vermoeiende en tijdrovende bezigheid en bovendien had je het onsmakelijke werk om het dier er uit te krijgen. Dit ging wel het gemakkelijkst door de schelpen onder een lopende kraan te plaatsen. De inhoud spoelde dan gewoon weg.

Sommige schelpen verloren daarbij echter iets van hun glans. De schelpen die aan de stranden voor het oprapen lagen waren vaak door de branding beschadigd of afgeslepen door het zand. Zelfs in grote schelpenheuvelds waren maar enkele gave exemplaren te vinden.

De derde manier van verzamelen werd spoedig mijn lievelingsbezigheid. Het rotsachtig kustgebied bleek te worden bevoord door grote en kleine heremietkreeften, roodachtig of paars van kleur en in vorm gelijk aan de gewone heremietkreeft uit de Noordzee. Ook de grootte komt in mijn herinnering overeen met de heremieten die, wonend in een wijk door de visser voor de Nederlands kust worden opgehaald. Het eerste exemplaar vond ik puur toevallig. Na een vermoeiende tocht over het strand zocht ik verkoeling in de hoge kalkrotsen aan de kust, waar enkele struikjes en boompjes bezig waren om land te maken van de door de zee vervaardigde materie. Ik had juist een klapper leeggedronken en lag op mijn rug tussen de spaarzame grassprietjes uitgebred aan iets te denken. Een karavaan mieren keerde terug uit een ver land, beladen met geroofde kostbaarheden. Ergens tussen

Heremietkreeft (Foto Cote d'Or)

de stenen moest het nest zijn. Met mijn voet duwde ik een keisteen opzij, waardoor een fraai wenteltrapje zichtbaar werd, dat onmiddellijk wegscharrelde. Het bleek een heremietkreeftje te zijn, twintig meter boven de zee, honderd meter uit de kust!

Uit was het met de rust. Na de kleine keien kwamen de grote aan de beurt, tot ergernis van het insectendom. Hoger en hoger ging de klimpartij. Halverwege een heuvel kwam de grote verrassing. Bij het opzij wentelen van een steen kwam er een koele donkere rotsspleet vrij, waarin een uitgelezen schelpencollectie te vinden was. Een aantal heremoeten lag daar bijeen, elk in een met zorg gekozen woning!

Er waren schelpen bij, die ik nog nooit op het strand was tegengekomen. Later bleek dit meer regel dan uitzondering te zijn, een merkwaardig feit waarvoor ik nog steeds geen verklaring weet. Over het algemeen hadden tepelhorentjes, wuiken en Murex schelpen de voorkeur evenals puntschelpen in alle soorten behorend tot de Trochidae. Opmerkelijk was, dat de kreeft steeds perfect in zijn huis paste, d.w.z., als hij in z'n schulp kroop werd de opening bijna geheel bedekt door een van de scharen, die onevenredig groot was geworden. Het dier wist zich hiermede effectief te verdedigen. De rand van de woning was bijna altijd beschadigd, wat jammer was voor mijn verzameling. Voor het overige waren de kleuren meestal bijzonder goed behouden en maakte de schelp een verse indruk.

In de komende dagen vond ik de heremietkreeften steeds verder landinwaarts, op plaatsen die zeker drie dagmarsen van zee aflagen. Voor heremieten dan.

De grootste concentratie echter bevond zich in de kuststrook. Waren de schelpen voor de verzameling, de kreeften zelf waren ook kostbaar als aas voor de lijnen. Van mijn medevissers hoorde ik, hoe zij meestal aan de kreeften kwamen. Hiertoe werd op een open plaats tussen de bosjes aan de kust het geraspte vruchtvlees van een paar klappers gestrooid. 's morgens moest je dan gaan kijken.

De volgende morgen was ik om half zes buiten, op weg naar de vangplek waar ik de vorige avond de lekkernij had rondgestrooid.

Het was een flink eind uit de buurt omdat ik vreesde voor concurrentie. Het werd een van die tochten zoals ik me

zo graag in het geheugen roep. In de snel wegtrekkende schemering werd de nieuwe morgen geboren. Door de klapperkruinen woei de passaat, op verschillende plaatsen jubelden vogels. Enkele badjings klommen met schokjes tegen de stammen omhoog, spiralen beschrijvend. De grond was nog vochtig. Op de open plek, die wit zag van het klapperzaagsel scharrelden inderdaad drie heremietjes rond. De oogst viel tegen. Het was echter een goed idee om in de omgeving te zoeken, want vele feestgangers waren vlak in de buurt onder zeil gegaan. Onder een half vergaan palmsblad lag een heel rijtje te slapen.

De haven van Pulau Weh is het plaatsje Sabang, gelegen aan de schitterende baai, die al sedert tientallen jaren een toevluchtsoord is voor de grote zeeschepen. Het is voor de thuisvaarders de laatste pleisterplaats vóór de grote oversteek naar Aden. Volgens kenners is de baai van Sabang een van de mooiste natuurlijke havens van de wereld. Dit is mij later verteld, want toen ik over de gedeeltelijk afgebrande steigers klauterde, had ik daar geen oog voor. Lings de kapotte loodsen liep de betonnen kade, juist waar het strand ophield en de zee begon. In het ondiepe vervuilde water lagen de eerste merktekens van de menselijke samenleving: lege conservenblikjes, vaatwerk, kapotte flessen en roestend ijzerdraad. De steigers staken een eind in zee. Over de planken lopend zag je het water dieper worden en schober. Waar de zee een meter diep was hielden zich groene scholen van een ansjovisachtige vissoort op. De slanke dieren stonden roerloos in het water, meest in de schaduw van de steiger, of om een van de peilers heen gegroeped. Het was nu de kunst om een blinkend haakje aan een fijn snoer tussen de vissen neer te laten en daarmee een dansende beweging te maken. Soms gebeurde er een kwartier niets, de vissen zwommen langzaam in formatie voorbij. Dan, ineens had er een de haak ingeslikt. Het ging meestal zo gauw dat ik er niets van had gezien. Je had gewoon ineens een visje aan de lijn. Dit werd nu een lokvisje, waarmee je aan de zee kant van de steiger een of andere reuzenvis moest zien te verschalken. Er werden af en toe tonijntjes, bonito's en andere aantrekkelijke consumptievissen met veel

sportief gehannes omhooggehaald Ik heb er nooit iets be-
hoorlijks gevangen, zeer tot mijn spijt natuurlijk.
Dit nam niet weg, dat ik dagen op de steigers heb doorge-
bracht, genietend van de bedrijvigheid op de zeebodem,
die zich door het vaak rimpelloze wateroppervlak fan-
tastisch liet bewonderen.

Opeens/voel ik weer de brandende zon, die de steiger-
planken zo heet maakte, dat je er nauwelijks op kon
zitten: Aan de overzijde van de baai lag het met wouden
bedekte bergland; dieper blauw tegen het azuur van het
water en van de lucht. Vlogen er meeuwen? Het is best
mogelijk.

Lopend over de steiger zeewaarts werd het water snel
dieper. Hier zwommen aristocratische vissen rond, 30 cm
lang, versierd met felgele lengtestrepen over het gehele
lichaam. Het waren Girelle achtige dieren. Pisang pisang
(bananen) werden ze genoemd door de vissers die er
overigens geen belangstelling voor hadden. Bijten deden
die beesten toch nooit. Het waren intrigerende wezens
meestal alleen of in groepjes van twee tot drie en altijd
in de weer. Soms waren ze als bij toverslag verdwenen
om zich de gehele dag niet meer te vertonen.

A. Amir - Utrecht

D E B E S T E A U T E U R V A N 1960
=====

De Jury en Uw Redactie zijn unaniem van oordeel,
dat de heer A. Amir voor de prijs in aanmerking komt
met de volgende motivering: " De auteur schuwt niet om
zonder franje zijn doorgaans interessante waarnemingen
en gedachten neer te schrijven, maar weet ze bovendien
op vaak charmante wijze in een lyrische lijst te zetten"

De Redactie

De Jury:

Dr. J. Westenberg

W.H. Dudok van Heel

Zoölogisch Station - Den Helder.

van ons verenigingsleven te besteden. De Heer Compaan stelde voor in de grote steden avonden te beleggen, waar lezingen worden gehouden met dia's en films. Het bestuur zal proberen dit voorstel te realiseren.

5. Tijdens de rondvraag kwam de verhouding tussen de NBAT en BM ter sprake. Deze is niet organisatorisch, wel vriendschappelijk.

6. Hierna werden enige films vertoond w.o. een kleurenfilm van de Heer Ridder van Doorne over zijn reis naar Bretagne. Het was een geslaagde avond.

De Secretaris,

J.H. Kroon.

EEN ONDERZEESE BLOEMDIEREN-TUIN

Mag ik weer evenals vorig jaar Uw aandacht vragen voor het Zeeaquarium, dat U bij een bezoek aan Keukenhof te Lisse in het paviljoen kunt bewonderen?

Bij al de kleurenrijkdom, die tulpen, hyacinten en narcissen ons bieden, doet zeker de kleurenpracht en vormenrijkdom van de dieren in dit Middellandse zeeaquarium met een inhoud van 1400 ltr., niet onder.

Tussen het heldere groen van de wieren (o.a. *Gaulterpa prolifera*) gloeit het diepe rood van de manteldieren (*Holocynthia papillosa*) de purperrozen en zeesterren en blinkt het goudgeel van de hoornkoralen (*Encinella verrucosa*) Veel kokorwormen (*Spirographis* Sp.) spreiden hun tere tentakelkransen uit in de zachte stroom van het water. Grote paarse zee egels lopen op talrijke voetjes over de rotsen en hebben zich met wieren bedekt. Een kleine langouste (*Palinurus vulgaris*) kruipt achter de stenen weg. Mooie rode heremietkreeften schuilen in schelpen, rijk bezet met zeepokken. Groene lipvissen en slanke regenboogvissen zoeken naar voedsel. Zelfs het bloedkoraal ontbreekt niet. Het is een bak waar menige BM en jaloes op zal zijn. Komt en ziet en geniet.

J.H. Kroon - Leiden

OOK U KUNT ZO'N BAK IN UW KAMER HEBBEN.

Capitano Leonardo Fusco, Casella Postale 15, NAPOLI, Italië
kvert tegen redelijke prijs middellandse zee dieren. U kunt gratis een prijslijst van hem krijgen.

De redactie 61

Nogmaals: BLENNIUS-DETERMINATIE,
tevens iets over het onderscheid der geslachten
en het anemonen eten.

Tot mijn spijt is de lancering van de blennius-tabel wat plompverloren verlopen. In de eerste plaats dit: het is een vertaling van de tabel uit het franse boek, ik heb er slechts een kleine wijziging in aangebracht, terwijl de gegevens zijn aangevuld uit andere literatuur. Of de tabel zal voldoen, moet de praktijk ons leren. Daarom is het mijn bedoeling dat iedereen op- en aanmerkingen stuurt, zodat we uiteindelijk tot iets bruikbaar komen. Als we het van een specialist in het vak moeten hebben, ben ik een stokoud mannetje met een lange baard voor er ooit zo'n tabel is verschenen.

Het determineersysteem is het zelfde als in een flora toegepast wordt. Men heeft telkens de keuze uit twee of drie mogelijkheden en het antwoord bepaalt het nummer van de vraag waarmee men verder moet gaan. Donkt U echter niet dat alles vanzelf gaat. Men heeft veel ervaring nodig om ook in moeilijke gevallen succes te hebben. Daar tegenover staat dat sommige planten en dieren zulke opvallende kenmerken hebben, dat men een tabel kan missen. Komt men met een tabel tot een resultaat, waarbij zo'n opvallend kenmerk niet wordt genoemd, dan is men natuurlijk onmiddellijk gealarmeerd.

Een voorbeeld van een dergelijke situatie is de determinatie waarmee het artikel over de blenniusseu begint. Deze is door de redactie tussengevoegd. Ik ontdekte namelijk dat in de haagse groep sommigen het determineersysteem niet konden en verzocht toen nog iets aan het stukje toe te voegen ter verduidelijking. Ik liet dit verder aan de redactie over en ik ben hen er erkentelijk voor. Ik ben het alleen niet eens met de naam die zij vonden. De blennius op de foto, waarvan men de naam niet wist, is naar de redactie mij vertelde, dezelfde als waarover in DE KOR is geschreven in Februari 1960 op blz. 19. Daar staat onder meer het volgende: "... een 12 cm lange blennius waarvan we de naam niet weten... bij de kop een paarse cirkel met een lichte rand er omheen... Geen uitsteeksel of horentjes op de kop... van de blennius vaden foto's genomen die we t.z.z. zullen publiceren. Indien er dan iemand is die weet hoe de naam van deze vis luidt vernemen wij dit gaarne"

Zo'n paarse oogvlek met lichte rand komt maar bij één blennius voor: Bl. pavo Risso ♂. Op de foto is deze vlek achter het oog duidelijk te zien. We hebben de tabel dus niet eens nodig.

De geachte redactie kwam bij een andere soort terecht doordat hij uitging van de opvatting: "geen uitsteeksels of haren op de kop". Blennius pavo heeft echter slechts zéér kleine uitsteekseltjes boven de ogen, die op het verder goed gelijkende plaatje in het franse boek ook niet te zien zijn. Ik ben er zeker van dat deze tentakeltjes over het hoofd gezien zijn. Zo niet, dan zijn er misschien andere oorzaken te vinden voor deze merkwaardige bijzonderheid. Wellicht spelen de geslachtsverschillen een rol of is er sprake van een hybride. Trouwens, er zijn in totaal ongeveer 45 soorten in het geslacht Blennius, en de systematiek van deze groep zal nog wel niet voldoende bewerkt zijn. Bovendien zijn er nog meer dingen die niet kloppen.

Naar de lengte te oordelen is de bewuste blennius volwassen en de kleur van de oogvlek, zoals de heer van Doorne die geeft, wijst op het vrouwelijk geslacht. De bult op de kop van het gefotografeerde exemplaar doet echter aan een mannetje denken, evenals zijn verdere bonte tekening. Want wat is het geval?

Een zooloog uit India, S.Z. Quasim, heeft op het station Bangor in Wales een uitgebreide studie gemaakt van Blennius pholis.

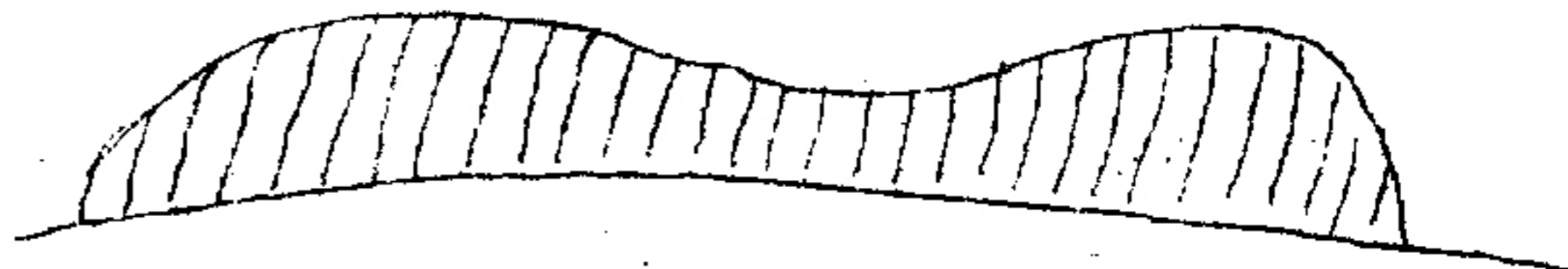
(Zie: Proc. Zool. Soc. London, 127, 79 - 93 91956) en 128, 161 - 208 (1957)). In zijn publicaties bespreekt hij uiteraard de literatuur en hij verteld dat bij Bl. pholis het mannetje het beste is te herkennen aan de vetbult op de kop. Wijfjes hebben een "plattere" kop. Uit de literatuur diepte hij verder op, dat dit ook geldt voor Bl. pavo terwijl bij deze laatste de opvallende kleurverschillen ook zeer nuttig zijn. Dit maakt de zaak nog wat raadselachtiger. In het franse boek, waaraan ik de tabel ontleende, wordt gezegd dat de donkerblauwe banden over de rug op een geelgroene ondergrond liggen, en niet op een overwegend bruine. Verder staat daar (deel II, pag. 60) dat het mannetje een vlezig bult op de kop heeft. Quasim stelde bij Bl. pholis vast dat het om een vetbult ging en als mogelijke functie er voor noemde hij: voedsel reserve voor het mannetje, dat gedurende de incubatietijd van de eieren weinig te eten krijgt.

Als hoofdvoedsel voor Bl. pholis (in Wales) vond Quasim zeepokken. Het uitgebreide maag-onderzoek leverde ook tal van andere zaken op, waaronder veel hydroïdpolypen. Het; anemonen eten waarover in DE KOR al meerdere malen werd geschreven, is dus niet zo vreemd. In het franse boek staat een afbeelding van Bl. pavo ♂, en de foto

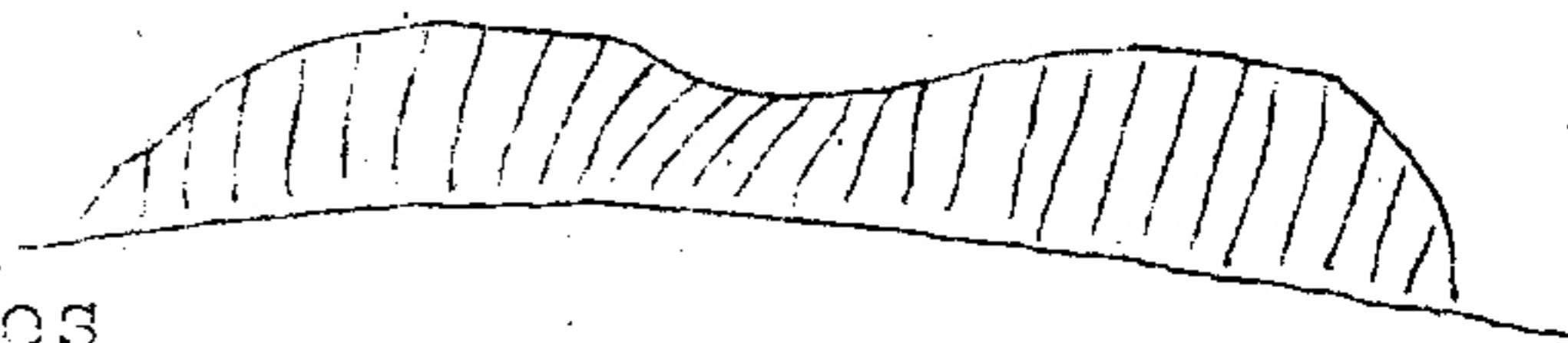
in DE KOR klopt daar heel aardig mee.

Tenslotte is er nóg een kenmerk, dat de redacteuren naar Bl. trigloides C.V. leidde: de verlaging in het midden van de rugvin. Op de foto is duidelijk te zien dat die verlaging vóór het midden zit, maar, wat belangrijker is er is helemaal geen verlaging! Want als de rugvin in het midden verlaagd is, zijn de vinstralen daar korter, en dan krijgen we te zien wat ik hier naast getekend heb.

Op de foto is de rugvin echter op één plaats door de vis wat omlaag bewogen. De vinstralen liggen daar platter en de verlaging is maar schijn. Dat is op de foto eveneens duidelijk waarneembaar. Al met al kom ik

persée niet op Biennius trigloides

CV, maar onder enig voorbehoud, op Biennius pavo Risse, waarvoor "Pauwoog-blennius" me wel een aardige nederlandse naam leek. Overigens heb ik me aan deze naam nog niet gehecht hoor, en ik ruil hem graag voor een nooiere. De moraal van dit verhaal is drieërlei. Bij determineren moet men zeer voorzichtig zijn met een conclusie. De tabel kan beter voor Bl. pavo de oogvlekken als determineerkenmerken toepassen en zelfs niet spreken over tentakeltjes boven de ogen. Tenslotte: "Was de bewuste biennius ná zijn overlijden naar op formaline gezet?" Dan hadden we tenminste nog naar die uitsteekseltjes kunnen zoeken.

H. Compaan - Den Haag

DE EERSTE KREFTEN ZIJN GEVANGEN

De kreeftenvisserij in Zeeland is op 1 April geopend. Op 7 April werd de eerste veiling gehouden. Er werd ca. 350 aangevoerd. De heerlijke beesten brachten f 8.--- tot f 13,-- per kg op. (excl. weeldebelasting).

COLLINS POCKET GUIDE TO THE UNDERSEA WORLD
Ley Kenyon

Collins - London

256 pagina, 36 foto's waarvan 3 in kleur

63 afbeeldingen van vissen tussen tekst, 21 shilling

De laatste jaren is de markt bijna overstelpt met boeken op het gebied van de onderwatersport. Meestal werd in romanvorm een expeditie beschreven of een aaneenschakeling van onderwaterjachtverhalen ten beste gegeven.

Weinig boeken waren geschikt om de beginnende duiker een goed beeld van de werkelijke stand van zaken te geven.

Meestal zijn deze boekjes veel te oppervlakkig, zodat men ná het lezen nog niets weet.

Een uitzondering op deze vele onbenullige verhaaltjes is wel de Collins Pocket Guide to the Undersea World.

Dit boek is geschreven door een van Engeland's beste duikers die meerdere expedities met Cousteau heeft gemaakt en hier een duidelijk beeld geeft van de vele aspecten van de OW sport.

Niet alleen wordt ruime aandacht besteed aan de OW-jacht doch ook de archeologie en de biologie worden op voortreffelijke wijze besproken.

Vele foto's en tekeningen verduidelijken de tekst en de grondige kennis van de schrijver op het gebied van de OW-sport zijn er een garantie voor dat in dit boek niet, zoals vaak het geval is, een hoop nonsens wordt verteld. Evenals de dolk en het snorkel kan dit boek tot de standaarduitrusting van de duiker worden gerekend.

VI.

Er bestaan vele grote en kleine bladen op het gebied van zeebiologie en het onderzoek der zee. De redactie kent deze uiteraard niet allemaal. Wij vragen om de medewerking van de leden bij het opsporen van deze bladen. U wordt verzocht ons op te geven welke bladen U kent en wie de uitgever is. De redactie zal dan zoveel mogelijk verschillende bladen trachten te bespreken.

ENDEAVOUR

Vol. XX, number 77, January 1961

Uitgever: Imperial Chemical Industries Limited, London

Het te bespreken blad is een uitgave van de I.C.I. de grootste Engelse fabriek van chemische producten.

Doel van de uitgave is om vooral niet-Engelse wetenschapsmensen te voorzien van wetenschappelijk nieuws, waarbij vanzelfsprekend de nadruk wordt gelegd op werk dat in Engeland werd gedaan. Er zijn 5 edities: Engels, Frans, Duits, Italiaans en Spaans. Het blad wordt gratis gezonden aan grote wetenschappelijke instellingen en bibliotheken.

In Endeavour worden regelmatig zeebiologische onderwerpen behandeld en het is onze bedoeling U telkens op deze artikelen attent te maken. Inzage in Endeavour kunt U bij diverse instellingen en bibliotheken krijgen. Ondergetekende is ook bereid zijn privé nummers ter inzage te geven aan leden die geen adres weten waar ze Endeavour kunnen lezen.

In het Januari nummer staat een artikel van T. Goreau met de titel "Problems of Growth and Calcium Deposition in Reef Corals".

Met behulp van een radio actieve isotoop van Calcium ($^{45}\text{CaCl}_2$) werd de vorming van koraal kolonies en riffen bestudeerd. Er kon zeer precies worden nagegaan in welke soorten het snelst Calcium werd gevormd.

Hoewel men nog niet voor 100% zekerheid heeft kunnen krijgen is men voorlopig tot de voorzichtige conclusie gekomen dat de zooxanthellae in koraal een zeer belangrijke rol spelen bij het vormen van Calcium afzetting. Hoe dit alles in z'n werk gaat is nog niet geheel duidelijk, in een schema wordt aangegeven hoe de gang van zaken vermoedelijk is.

VI.